

lovači, vseh božjih in posvetnih žegnov polni — in ji s peto raztreščim gobec, da ga ne boš več lizal, ti moj ljubi, da ga n i k d a r ne boš več lizal, ti moj ljubi, — ljubi! — Oprosti! Tako sem divja od ljubosumnosti, da bom še tebi kaj storila, ti moj ljubi. Boj se me, moj ljubi! Danes pridi! Ne morem več strpeti in ne bom strpela. Čakam te, ne ukani me! Pridi, pridi, pridi — in vse bo dobro in lepo in sladko! Ne pozabi: — tudi jaz sem tvoje opojilo, napojilo, samo jaz, — nobena druga! Pridi v svoj goreči grm, ki še visoko plameni! Prinesi mu goriva, ljubi! Prinesi zraka, da bom lažje dihala! Pridi, ljubi, pridi! Čakam te! Pozdrav, poljub — in pridi!

Krista Alba.

Martin Kobilar je strmel, pogledal Lipovščka in še enkrat preletel pismo. „...da bom lažje dihala!“ to ga je najbolj zadelo. Bilo je napisano — morda nehote— nekoliko bolj razprto, če tudi ne podčrtano, in črke so bile tukaj debelejšje. Vse drugo se mu je zdelo žensko besedičenje, ljubezensko moledovanje. Grožnja Gloriji Muznici se mu ni zdela resna. Vendar je vprašal Lipovščka:

„Ali se gospod Legiša ženi — tu pri gospodinji?“

(Dalje.)

Haloze

Dr. Žgeč Franc

(Sociološka študija)

Ali imajo tudi posestniki z Brega posestva v drugih haloških občinah?

Vseh Brežanov na Gorci je sedem, ki imajo tam posestva s skupno površino 2981 ha. Le dva imata zemljo tudi v drugih haloških občinah. Prvi ima na Gorci 274 ha, v Strajni pa 3954 ha, drugi na Gorci 101 ha in na Podlehniku 7 ha. Oba skupaj imata 4654 ha v vinorodnih Halozah izven Gorce. Prvi ima izven Gorce za 10 ha približno več, kakor imajo vsi Brežani na Gorci skupaj.

Slika, ki jo dobimo sedaj v razpredelnici o podelitvi posestev v skupine, je precej spremenjena, če prištejemo še te količine. Do 1 ha imata 2 posestnika, od 1—2 ha nobeden, od 2—5 ha: 2, od 5—10 ha: 2 in nad 10 ha eden. Ta nova razdelitev pa velja seveda za vse Haloze, ne za Gorco.

* * *

Oglejmo si sedaj še posestnike iz inozemstva. Na Gorci posedajo skupno 6262 ha, tako da pride povprečno na vsakega izmed četvorice

15'65 ha. Dva spadata v skupino med 5—10 ha, dva v skupino nad 10 ha. Prvi ima na Gorci 9'48 ha, drugi 7'61 ha, tretji 14'64 ha, četrti 30'89 ha.

Prvi in tretji posestnik izven Gorce nimata posestev, pač pa drugi in četrti.

Drugi posestnik iz inozemstva je benediktinski samostan v Admontu. Kakor smo videli pravkar, ima na Gorci sicer samo 7'61 ha. Tudi na Podlehniku ima le 4'9 ha.

Toda kdo bi se omejeval zgolj na haloška vina?

Tudi v okolici Maribora, Ljutomera in Radgone rastejo prav dobra vina in to benediktinci iz Admonta dobro vedo! Tako daleč pa naša razprava ne sega.

Četrti posestnik je slednjič denarni zavod „Steiermärkische Sparkasse in Graz“. Tudi ta moderni posestnik ima v vinorodnih Halozah mnogo zemlje, a kar je najvažnejše, mnogo vinogradov. Kakor Minoritski konvent v Ptujju, ima „Steiermärkische Sparkasse in Graz“ poleg zemlje na Gorci svoja posestva še v osmih drugih katastralnih občinah in sicer:

1. na Podlehniku 37'08 ha; 2. v Janškem vrhu 49'41 ha; 3. na Doleni 1 ha; 4. v Majskem vrhu 19'10 ha; 5. v Goričaku 0'19 ha; 6. v Gorenškem vrhu 18'06 ha; 7. v Turškem vrhu 18'28 ha; 8. v Pestiki 1'56 ha.

Ker ima še, kakor sem zgoraj navedel, na Gorci 30'89 ha, znaša celotna površina posestev tega denarnega zavoda v vinorodnih Halozah 175'57 ha. Ako bi to površino primerjali zopet s celotno površino vsake iz 52 katastralnih občin v vinorodnih Halozah, bi ugotovili, da je 12 občin manjših kakor površina vseh posestev denarnega zavoda „Steiermärkische Sparkasse in Graz“.

Res je, da ima Minoritski konvent v Ptujju še več zemlje v Halozah. Res pa je tudi, da ima „Steiermärkische Sparkasse in Graz“ neprimerno več vinogradov in najboljša sortirana vina. V tem je ravno njegova moč.

* * *

Od inozemcev imata tedaj poleg zemlje na Gorci posestva v ostalih Halozah še benediktinski samostan v Admontu in „Steiermärkische Sparkasse in Graz“; prvi na Podlehniku 4'9 ha, drugi v osmih katastralnih občinah 144'68 ha. Zato pa imajo, kakor smo tudi že dejali, benediktinci iz Admonta svoje vinograde še v okolici Maribora in Radgone!

Domačini: 16'57 ha, šest Ptujčanov: 295'87 ha, inozemci: 149'58 ha poleg Gorce! V vinorodnih Halozah pa imajo:

1. vsi domačini z Gorce skupno	157'87 ha;
2. 17 Ptujčanov	344'40 „
3. 7 posestnikov z Brega	76'35 „
4. 4 inozemci	212'20 „

Posestniki iz ostale Slovenije in Hrvaške nimajo izven Gorce zemlje. Za ostale kategorije pa smo dejali, da jih podrobneje ne bomo razčlenjevali, ker bi nas to predaleč zavedlo od našega osrednjega vprašanja: „Kdo ima haloško zemljo, kdo haloške vinograde?“

* * *

Na prvi del tega osrednjega vprašanja smo za Gorco odgovorili, prestopimo tedaj k drugemu delu vprašanja: „Kdo ima vinograde na Gorci?“

Že dosedaj smo se lahko dokopali do nekih izsledkov, do nekih zakonitosti. Zanimivejši pa bodo izsledki, ko bomo raziskali problem, v čigavih rokah so vinogradi na Gorci! Važna je zemlja, toda najvažnejši so v Halozah vinogradi! Vinogradi odmerjajo Haložanom kruh!

Na gorci je 65 ha 35 arov vinogradov, to je 10·59% vse zemlje, ali dobra desetina. Teh 65 ha 35 arov podelimo spet na posamezne kategorije, kakor smo storili z zemljo! Vendar pa moramo ugotoviti takoj spočetka, da nimajo vsi posestniki, ki imajo zemljo, tudi vinogradov.

Tako ima od 37 posestnikov domačinov le 28 vinograde, od 17 Haložanov iz drugih občin le 8, od 17 Ptujčanov 13, od 7 posestnikov z Brega 6, od 4 inozemcev 2, oba tujca, od 48 kmetov s polja 22, od 15 posestnikov z Gornje Pristave 6, iz ostale Slovenije le eden, iz Hrvaške vsi trije. Vseh posestnikov vinogradov je tedaj 91, 67 jih je brez vinograda na Gorci!

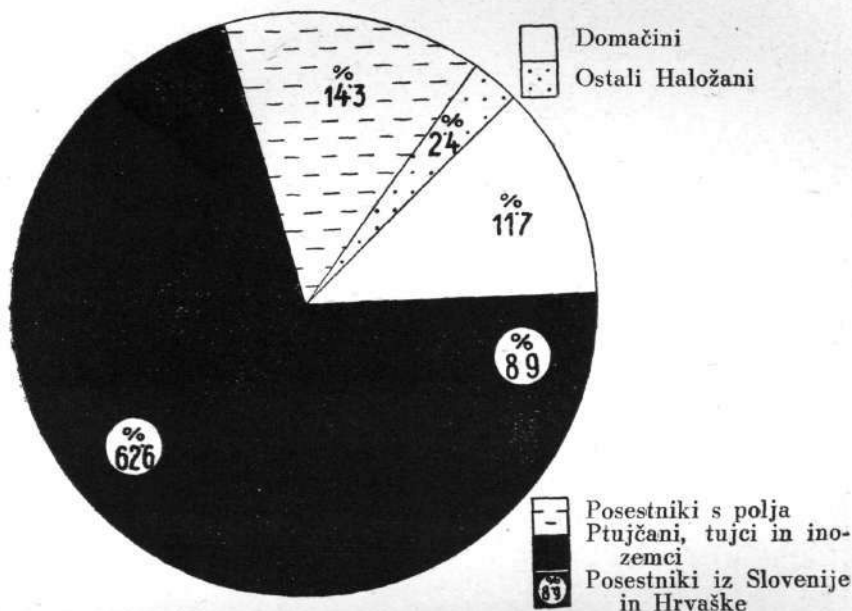
Najusodnejše je to dejstvo spet za 19 domačinov, ki imajo zemljo brez vinogradov! Vse ostale kategorije bi to laže prenesle kakor domačini. Če nima „Steiermärkische Sparkasse in Graz“ na primer vinograda na Gorci, ima pa zato 35·44 ha vinogradov v ostalih Halozah.

Toda oglejmo si, kako so podeljeni vinogradi na Gorci med teh 91 posestnikov!

28 domačinov ima vinograde s skupno površino	7·64 ha ali	11·7%
8 Haložanov iz drugih občin ima vinograde s skupno povr.	1·58 „ „	2·4%
2 tujca imata vinograde s skupno površino	2·74 „ „	4·2%
13 Ptujčanov ima vinograde s skupno površino	23·78 „ „	36·4%
6 posestnikov z Brega ima vinograde s skupno površino	7·55 „ „	11·5%
2 inozemca imata vinograde s skupno površino	6·81 „ „	10·5%
22 posestnikov s polja ima vinograde s skupno površino .	8·44 „ „	12·9%
6 posestnikov s Pristave ima vinograde s skupno površino	0·98 „ „	1·4%
1 posestnik iz Ljubljane ima vinograde s skupno površino	1·94 „ „	3·0%
3 posestniki iz Hrvaške imajo vinograde s skupno površino	3·98 „ „	5·9%
91 posestnikov ima vinograde s skupno površino	65·35 ha ali	99·9%

Razdelitev vinogradov nam nazorno pokaže slika 4., kjer sem spet strnil vse posestnike v nekaj osnovnih skupin. Tako sem združil po-

sestnike s polja in G. Pristave v predel s črticami: oboji skupaj (28 posestnikov) imajo le 14.3%. Posestnike iz Ptuja, z Brega, tujce in inozemce sem združil pod črno barvo. Skupno posedujejo 62.6% vseh vinogradov, posestnikov pa je 23. Pod črno barvo sem dodal še posestnike iz Slovenije (1) in iz Hrvaške (3) ter nakazal njihov odstotek: 8.9%.

Razdelitev vinogradov na Gorci

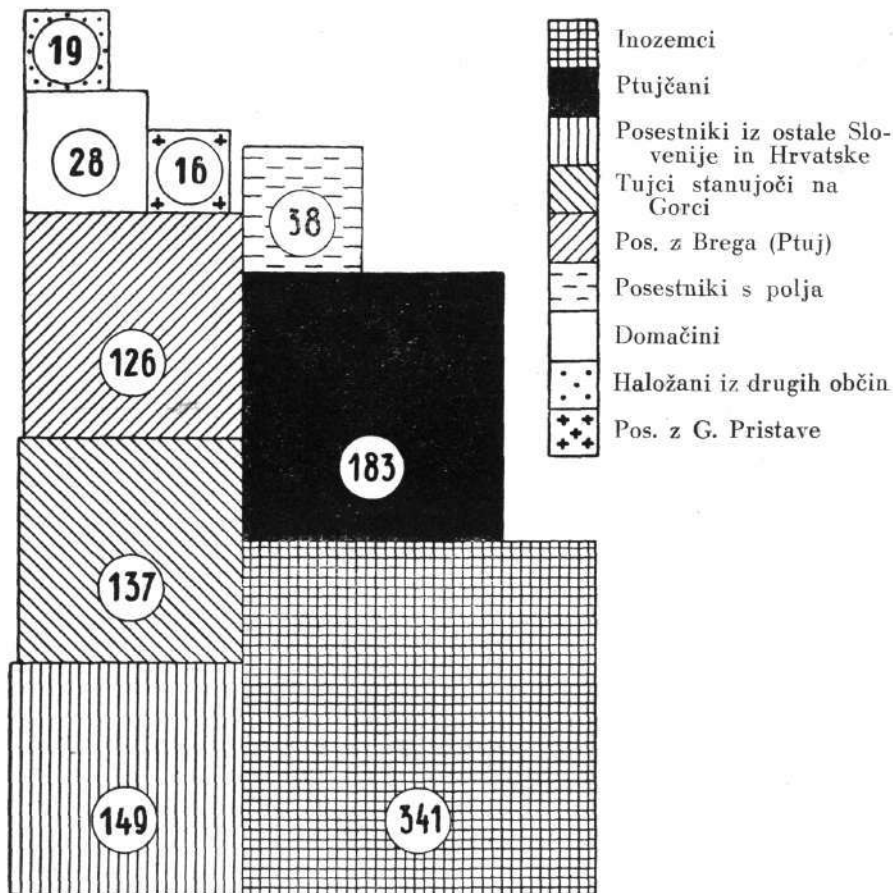
Še bolj kakor na sliki o podelitvi vse zemlje nas osupne tukaj prevladujoča črna barva, ki zavzema 71.5% kroga. To je tretja kategorija posestnikov, ki nam predstavlja posest meščanov (z malo izjemami majhnih posestnikov). Domačini z Gorce pa imajo komaj 11.7%, kmetje s polja 12.9%.

* * *

Površino vinograda, ki jo ima povprečno posestnik vsake izmed že večkrat naštetih kategorij nam prikazuje slika 5. Domačin ima povprečno 0.28 ha, Haložan iz drugih občin 19 arov; posestnik s polja 38 arov, z G. Pristave 16 arov; posestnik z Brega 1.26 ha, tujec 1.37 ha, posestnik iz Slovenije in Hrvaške 1.49 ha, iz Ptuja 1.83 ha in inozemec 3.41 ha vinograda.

Na prvi pogled razberemo dve veliki skupini vinogradov: 1. majhne domačinov, Haložanov iz drugih občin, posestnikov s polja in G. Pristave, in 2. velike vinograde posestnikov z Brega, tujcev, iz Slovenije in Hrvaške, iz Ptuja, in iz inozemstva!

Povprečne površine vinogradov (v arih) na Gorci:

Prva skupina ima povprečne površine vinogradov, ki merijo 16, 19, 28, 38 arov, druga pa 126, 137, 149, 183 in 341 ha vinograda. Med obema skupinama leži nepremostljiv prepad. Vsota vseh štirih povprečnih mer prve skupine ne znaša niti toliko, kakor najnižja povprečna mera skupine meščanov. Povprečna mera inozemca je več ko 21krat večja kakor povprečna mera posestnika s Pristave, več ko 10krat večja kakor posestnika vinograda domačina.

Lepo nam kaže to razmerje naša slika, kjer imamo pet velikih površin meščanov in na vrhu štiri prav majhne Haložanov in posestnikov s polja. Slika sama govori dovolj jasno, tako da je vsaka nadaljna razlaga odveč.

* * *

Že pri povprečnih merah posestev smo dejali, da nam te mere za našo razpravo nikakor ne zadostujejo. Za naše namene potrebujemo točnejše razčlenitve gospodarskega stanja v Halozah.

Podeliti bomo morali, kakor smo podelili že posestva, tudi vinograde v nekaj skupin po njihovi površini, le da bomo vzeli manjše mere: 0—10, 10—20, 20—50, 50—100 arov, nad 1 ha. Mogoče so te površine nekoliko prepodrobne, toda to razpravi ne more škodovati. Pač pa bomo morali večje vinograde navajati posebej, ker nam šesta skupina (vinogradi s površino nad 1 ha) premalo pove.

(Dalje.)

Obraz noči

Bogomil Fatur

Kdor je v samoti poljubil obraz noči,
ve, da je poln mehkode, kot materin.
Mrtvo žarenje brezplodnih bolečin
tiho ugaša ob njem in nič več ne skeli.

Kdor je v samoti poljubil obraz noči,
ve, da so zvezde, ki slavo solncu pojo,
sluti vse zarje, ki sanja jih sinje oko,
véruje vanje in v večno lepoto dni.

Dr. Janko Sernec

Dr. Dragotin Lončar

(Od 19. oktobra 1834. do 25. januarja 1909. leta.)

Družboslovna črtica v okviru njegovih narodno-političnih in gospodarsko-socialnih načel.*

I.

1. Časnikar, organizator in politik doktor prava Janko Sernec,¹ ob čigar stoletnici rojstva pišem to obravnavo, je spadal od 60. let dalje med prve narodne buditelje slovenskega štajerja in vsestranske pospeševalce slovenske misli sploh.

Sernci so izhajali iz Slovenske Bistrice in po njih žilah se je menda pretakala tudi keltska kri; odtod je bila najbrže tista odločnost, ki je navdajala Janka Sernca. Pravilno je trdil Josip Vošnjak,² da je ta potrebna lastnost le redka prikazen pri Slovencih. Naše prekletstvo je

* Uredništvo bi iz te obširne študije med letom objavljalo nekaj zakroženih poglavij, zlasti takih, ki so važna v političnem in socialnem oziru.

¹ Opozarjam na njegovo korespondenco ter koncepte člankov, govorov in obravnav, ki sem jih priobčil v „Vedi“ leta 1914.

² Spomini, I., 117.